

27. Grinchenko, B. (1898). *Report about People's Education in Chernigov Zemsky Administration for Year 1897*. Chernigov: Type. Province Zemstvo (in Russ.).
28. ZH. (1901). Ours are writing from Lubny. *Litturno-Naukovyi Vistnyk (Literary & Scientific Gazette)*, XV, 19-20 (in Ukr.).
29. S. E. [Efremov, S.] (1901). *Bookstores in Villages. Litturno-Naukovyi Vistnyk (Literary & Scientific Gazette)*, XI, 73 (in Ukr.).
30. People's Teacher (1916). *Village and Book. Kievskaiia Zemskaiia Gazeta (Kyiv Zemsky Newspaper)*, 73, 12-13. (in Russ.).
31. Kaidzava, H. (2008). *Distribution of Fiction Reading among the People and Formation of National Identity in Russia (1870ies – 1917)*. Retrieved from http://src-h.slav.hokudai.ac.jp/coe21/publish/no17_ses (in Russ.).
32. *To Activities of Kyiv Literacy Society* (1908). *Kievlianin (Kievlyanin)*, 10, 2 (in Russ.).
33. *Shutdown of Bookstore and Bookstall of Kyiv Literacy Society* (1908). *Kievlianin (Kievlyanin)*, 4, 4 (in Russ.).
34. Doroshenko, D. (1907). *Ukraine in 1906, Ukraina (Ukraine)*, 1, 1-29 (in Ukr.).
35. *Rummage in Bookstore of Province Zemstvo in Chernigov* (1908). *Kievlianin (Kievlyanin)*, 28, 8 (in Russ.).
36. Central State Historical Archive of Ukraine, Kyiv, Stock 1072, Inventory 3, Job 1575 (in Russ.).

Abstract

Voloshenko V. Bookstores in peasantry education: society expectations and practices in Dnieper Ukraine at the turn of the XIX-XXth centuries.

Introduction. The article reveals the issues of establishment of public bookstores and their role in formation of national identity and political loyalty of the peasantry in Dnieper Ukraine at the turn of the 19th-20th centuries.

Purpose. To define the character of bookstores activities and organizational & legal aspects of formation of their different types. To study and analyze the changes in public visions on what literature should be distributed via bookstores and practices of their implementations.

Results. Starting from 1870ties there was the period of establishment of educational and non-commercial bookstores. In 1876-1906 it was legally standardized. According to the State expectations the bookstores were to distribute literature promoting formation of peasants' political loyalty to the Empire. And activities of bookstores founded by church and governmental structures met mostly in full the above expectations. In 1879-1916 there was increase in the net of zemsky bookstores. In Kharkiv, Katerinoslav, Chernigov and Poltava Provinces such stores were indented to be organized at province and district levels, in Kherson and Tavriya Provinces – at the levels of districts and separate stations. In 1910-1916 zemsky bookstores started to appear in Podil, Volyn and Kyiv Provinces. In 1884-1899 the bookstores of Odessa Slav Society, Kyiv and Kharkiv Literacy Societies started their activities. The leaders of the zemstva and Literacy Societies differentiated the meaning of «popular literature». They gave preference to distribution of «intellectual» (i.e. issued by the intellectuals) editions over the pro-government and lubok literature. Different visions as on «intellectual» literature led to different methods of book selection for sales with stress on editions with moralize, educational, national or anti-imperial character. Variability of combinations of literature of different types might promote formation of dozens of identities – empire pro-government, alternative State Russian (based on reading of Russian classic or anti-state literature), malorossia (with double political loyalty) and Ukrainian.

Originally. Consolidation of the data on establishment of different types of public bookstores in Dnieper Ukraine. Study and analysis of evolution of public visions and practices with regards to thematic scope & ideological bent of the literatures distributed among Ukrainian peasantry via bookstores.

Conclusion. The ways and methods of bookstores establishment were toughly interlaced into all-empire educational system with its pro-government and anti-government aspects. The attempts of the Ukrainian leaders to color them with national paints were invalidated under pressure of administrative and political attributes. The above made the top Ukrainian leaders to look for other ways of books publishing and distribution.

Key words: Ukrainian peasantry, education, bookstores, national identity, book sales, popular literature

Одержано редакцією 26.06.2017
Прийнято до публікації 5.10.2017

УДК 930.253(477.52/6)

О. В. Лабур

ЦІЛЬОВА ЗАДАНИСТЬ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ БІЛЬШОВИЦЬКОГО «РОЗКРІПАЧЕННЯ ЖІНОК» В УКРАЇНІ (1925–1930 рр.)

В статті розглядається інформаційний потенціал історичних джерел 1925–1930 рр. з більшовицького розкріпачення жінок в Україні. В центрі уваги мотиви та умови їх створення, інформаційна заданість і вплив влади на процес відбору інформації. Доказана залежність джерел від чергової емансипаційної ідеології більшовиків – про наростання успішності розкріпачення жінок.

Ключові слова: історичне джерело, цільова заданість, інформаційний потенціал, «розкріпачення жінок», Радянська Україна.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. людство намагається осмислити подоланий в попередньому столітті шлях суспільного розвитку. Одним з найактуальніших його проблем було і залишається так зване «жіноче питання», зокрема його радянський варіант реалізації. Недарма в 2008 р. з вуст відомої гендерної дослідниці О. Гапової пролунав заклик до активізації досліджень, оскільки «про рішення жіночого питання в СРСР... написано менше, ніж заслуговують теоретичні і практичні пошуки нових уявлень про соціальну справедливість і організацію життя» [1]. Тож, науковці активно стали осмислювати і переосмислювати його складові, знайомитися із теоретичними та практичними напрацюваннями в цьому питанні зарубіжних колег, залучати нові джерела інформації та використовувати міждисциплінарний підхід у своїх дослідженнях.

Водночас, при аналізі зазначених проблем постало два типи сприйняття історичних джерел: 1) культивування непорушності та об'єктивності історичних джерел, 2) постмодерністський тип дослідження, де історик виступає творцем джерела свого тексту [2]. Очевидно, що якісна модернізація наукового знання неможлива без переосмислення її джерелознавчої складової. Важливо розуміння не лише інформаційних можливостей джерел, а й тих обмежень, які вони мають, їх характер і заданість. Тим більше, що стиль управління суспільством, встановлений з 1920-х рр., «задавав такі правила відбору та переробки інформації, які мали на меті не отримання відомостей про реальний стан керованого об'єкта, а підтвердження раніше заданої схеми» [3].

Мета пропонованого дослідження з'ясувати інформаційну заданість джерел з історії більшовицького «розкріпачення жінок» в контексті змін радянської гендерної політики впродовж 1920–30-х рр. Зауважимо, що дана розвідка стала продовженням попередніх авторських студій [4]. Але, подальше ознайомлення із системою рамкового аналізу та емпіричним порівнянням повторювальних словосполучень, типових фраз, визначальних меседжів і наголосів в джерелах стимулювало нові пошуки та, відповідно, отримані результати. Насамперед, доцільно згадати про концепції інформаційної однотипності джерел В. Підгаєцького [5], інформаційного руху з накопиченням, відбором, переробкою інформації в джерелі Г. Можасової [6] та рамкового аналізу (фреймів) американського соціолога І. Гофмана [7]. Результатом цього стало виділення окремого періоду в емансипаційних ідеологемах більшовиків та нова характеристика цільової заданості історичних джерел, яку означимо як «орієнтація на показники успішності» процесу радянського розкріпачення жінок.

Аналіз останніх досліджень. Вплив гендерної політики більшовиків на формування, структуру та інформаційну заданість історичних джерел є найменш досліджуваним сегментом історіографії жіночої емансипації в Україні. На сьогодні можемо відзначити два дослідження українських вчених. Першою до класифікації і характеристики видових комплексів, які визначають життя жінки доби непу, звернулася дніпропетровська дослідниця О. Шевченко. Авторці вдалося виявити відмінності в інформаційному потенціалі джерел й показати неактуалізовані досі блоки інформації [8]. До аналізу інформаційної неточності в джерелах, плутанину в датах і встановлення більшості дійових осіб звернувся сучасний дослідник О. Кривоший, вивчаючи мемуари членкинь Запорізького жінвідділу. Проте, автор не ставив своїм завданням визначення мотивів і причин таких викривлень в документах, обмежившись зауваженням про свої подальші наміри [9]. Тож, актуальними залишилися аналіз спонукальних мотивів і закономірностей виникнення, інформаційної повноти, достовірності та заданості джерел, а також їх функціональне призначення.

Виклад основного матеріалу. Відразу необхідно зауважити, що перехід до практичного будівництва соціалізму в СРСР, оголошений на партійних з'їздах та конференціях 1924–1925 рр., для жіноцтва означав зміну генеральної лінії радянської емансипації. Визначальним меседжем влади стала успішність обраного курсу жіночого розкріпачення. Апогей її популярності та затребуваності припав на часи боротьби із «троцькістською опозицією». Ідея переможного будівництва соціалізму в СРСР, висловлена Й. Сталіним на 15-му партз'їзді, потребувала обґрунтування нового переможного конструкту влади – «цілковитого розкріпачення жінок» [10, 31]. Терміново вимагалися позитивні практичні результати жіночої емансипації. Основними критеріями успішності було обрано якісне зростання чисельності жінок в партії та статистичний облік планового втягнення жінок до соцбудівництва.

Переформатування інформації в джерелах відмічається одразу та всеохопно. Вже в ході роботи партз'їздів 1924–1925 рр. пролунала критика на адресу роботи жінвідділів. В провину ставилося «виключно агітпропагандистській і культурно-освітній» характер роботи, замість показників результативності [11; 623–624, 647]. Проте, жінвідділи доволі швидко відреагували на появу нових посилів влади. Відповідно до партдисципліни статистичні дані майже одразу стали атрибутикою всеукраїнських з'їздів робітниць і селянок [12, 23]. Вже з середини 1920-х рр. конкретні «цифри на руках» почали активно застосовувати жінорганізатори у звітних докладах і виступах на зібраннях жінок [13, 121]. Другий прояв у переформатуванні джерел спостерігається у кон'юнктурних виправленнях текстів доповідей керівників різних рангів. Замість закреслених «зауважень до жінок і загальної політики» дописувалося від руки «участь жінок у соцбудівництві» [14, 119]. Подібні зміни знаходимо і в інших джерелах, що засвідчує масштабність перетворення інформації за такою координатою як гендерний вимір керованого соцбудівництва.

Мобілізаційний характер «втягування жінок» передбачав стабільне зростання показників жіночого представництва спочатку в партію, а потім у виробництво. Вже на 13-му з'їзді РКП(б) (травень, 1924 р.) з вуст Й. Сталіна і Зінов'єва прозвучали статистичні дані про низький відсоток жінок в партії та завдання виправити ситуацію [15; 260, 238–239]. Аналогічні процеси відбувалися і на республіканському рівні на 8-й конференції КП(б)У (травень, 1924 р.). В резолюції розширили перелік потенційних претенденток в партію: «вважати можливим допущення в партію і жінок, які мають великий виробничий стаж (не менше 3–5 років) і беруть активну участь у делегатських зборах жінвідділів і в громадській роботі». Через рік 9-й з'їзд КП(б)У (грудень, 1925 р.) знову підняв питання «посилення темпів залучення до партії кращих робітниць і селянок» [16; 247, 295]. Неочікуваний спад вступу до партії жінок у 1927 р. на десятиріччя Жовтня директивами влади мав бути терміново виправлений. В інструкції 1928 р. по роботі окружних партосередків вимагалось невідкладно докласти практичних зусиль по залученню потрібної кількості жінок [17, 87]. Запропонували скоротити процедуру підготовки шляхом короткотермінових курсів по «вивченню Статуту та Програми партії» [18, 17]. Критичність тогочасної ситуації демонструє також гасло про найкращий подарунок в день 8 березня – вступ робітниць і батрачок до лав своєї партії.

Активізація влади щодо підвищення показників ефективної діяльності жінок призвела до значного збільшення різних директивних документів (постанов, директив, інформаційних листів, циркулярів, інструкцій, анкет). До їх появи залучали розширений контингент керівників і представників різних відомчих установ окрвідділів і інспектур. Все частіше скликалися спеціальні наради по жінроботі, утворювалися тимчасові комісії та управлінські одиниці. Найбільш розгалужену мережу було створено щодо жінпраці (Центральна комісія з жінпраці та її регіональні представництва) і святкуванню жіночого свята (з 1928 р. створювалися щорічні комісії про проведенню свята). Їх діяльність мала створити ілюзію руху вперед. Доволі типовою формою стали: «не дивлячись на специфічні умови роботи, все ж мається низка досягнень», а також «не дивлячись на перелічені досягнення все ж нарада ліче, що на місцях недостатньо засвоїли директиву» [19, 69–70]. Обов'язковим ставало «провести точний підрахунок досягнень і матеріали помістити в пресі» [20, 32]. Тож, продукування нових за якістю джерел означало і зміну стилю мовлення. Очевидно, що ключовими стали питання вимірювання результатів, причому в бік успішності виконання. Навіть за наявності недоліків обов'язкова була сентенція про успішні показники з припискою «недостатньо засвоїли директиву».

Яскравим прикладом імперативності інформації, розриву між стратегічним плануванням і виконанням тактичних заходів є аналіз комплексу джерел з жіночої праці. За дорученням уряду Центральна комісія з жінпраці розробила анкети для вивчення більшого залучення жінок у виробництво. В питанні анкети «Які причини заважають залученню жіночої праці?» зазвичай керівники робили відписки (відсутність перспектив, підготовлених жіночих кадрів, не ефективно) [21, 8–12]. В документах червоною лінією проходить доволі кволий процес звітності. Навіть в докладній записці ВРНГ України «проскочила думка» про невиконаність жіпраці [22, 16]. Тим не менш, результатом взаємодії стало видання в короткий термін збірки «Жіноча праця в Україні» (1926 р.) [23], де, насамперед, наводилися оцінки успішності залучення жінок до суспільного виробництва.

Проте, після її видання спостерігається зменшення моніторингу оцінки жіночої праці («ослабло керівництво з центру, немає звітів, роботу перекинуто на штатних інспекторів по жінпраці»). Малозатребуваним у суспільстві виявилось і саме видання збірки (рівень розповсюдження «поганий і недостатньо популяризований») [24, 93]. Очевидно, що після видання збірки знизилась як зацікавленість самої влади, так і функціонування в суспільстві зібраної інформації. Волонтаризм у визначенні показників оцінювання без врахування об'єктивних обставин, формалізм у збиранні даних і звітності сформували доволі специфічний інформаційний продукт. Він скоріш відображає сконструйовану владою інформаційну картину жіночої праці, ніж історичні реалії. Інформація про внутрішні складнощі адаптації жінок, умови підвищення кваліфікації, готовність до суспільних робіт, сприйняття керівництвом хоча і присутня, але подавалася в ракурсі «тимчасовості і вимушеності». Лейтмотивом стали переконання у обов'язковості створення умов, що зроблять працю легкою і здоровою.

Питання ж, які повністю випали із критеріїв оцінювання, а відповідно і публічності, стосувалися явища самоорганізації жіночої праці. Тенденцію виконання директивних вказівок, а не підтримку жіночої ініціативи наглядно ілюструє історія ліквідації артілі «Жіноча праця» на Сумщині. В день Жіночого свята 8 березня «райжінвідділом підноситься прапор цієї артілі і обіцяється широке сприяння» її роботи. А вже через тиждень артіль ліквідується, причому жінвідділ «не придав цьому ніякого значення». Цілком очевидно, що в період масової колективізації та індустріалізації жіноча артіль була приречена на знищення, але показовою є поведінка представниць жінвідділів. Вони засвідчили прагнення виконати формальні показники успішності жіночої праці і небажання захищати самоорганізований жіночий трудовий колектив. Наслідком стало входження в СОЗ «Вперед до соціалізму» 12 жінок із двохсот і негативне сприйняття радянської влади, яка, на думку представниць артілі, «проти організації жіночої праці» [25, 167–168]. Зауважимо, що більшість із них були батрачками, на яких і була в першу чергу розрахована політика «жіночого розкріпачення».

Висновки. Дослідження показало залежність від кон'юнктурних змін емансипаційної політики більшовиків обмеженого інформаційного потенціалу історичних джерел. Значна його частка була формалізована і орієнтована на публічний доказ вірності обраного владою шляху. Наголос робився на досягненнях як результаті усвідомленої дії влади, а орієнтація на зростаючу динаміку та статистичні показники мала стати індикатором публічного успіху. Виразним стало активне втручання влади у процес вироблення статистичної інформації, що оберталось на зручне знаряддя легітимізації політичних рішень. Цілком логічно, що жіночий актив на загальносоюзних та республіканських з'їздах, в першу чергу, робив реверанс владі, оцінюючи залучення жінок як показник «вірної політики і керівництва». Кінцевим наслідком «вдалих» зусиль влади, «успіхом» досягнення поставленої мети мало стати твердження про повну перемогу у реалізації жіночої емансипації, що і відбулося в 1930-х рр.

Список використаної літератури.

1. Гапова Е. Революция и гендерный контракт, или может ли комсомолка отказать комсомольцу? [Електронний ресурс] / Е. Гапова // Неприкосновенный запас. – 2008. – № 4 (60). – Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nz/2008/4/ga28.html>.
2. Святець Ю. Рівні наукової комунікації та властивості історичних джерел [Електронний ресурс] / Ю. Святець // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. – 2012. – Т. 20, вип. 20. – С. 158–165. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduia_2012_20_20_25.
3. Рожнёва Ж. К вопросу об особенностях информационных процессов в советском обществе [Електронний ресурс] / Ж. Рожнева // Гуманитарная информатика. – Вып. 1. – 2003. – С. 47–51. – Режим доступу: <http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/1/rojneva.htm>.
4. Лабур О. «Жіноче розкріпачення» в Радянській Україні (1920–1930 рр.): особливості формування джерел / О. Лабур // Інтелігенція і влада: громадсько-політичний науковий збірник. – Одеса : Астропринт, 2013. – Вип. 28. – С. 181–190.
5. Подгаецкий В. О категориях «массовости» и «самодостаточности» в источниковедении (автодидактическое размышление) / В. Подгаецкий // Проблемы источниковедения и историографии: материалы II Научных чтений памяти академика И. Д. Ковальченко. – М.: РОССПЭН, 2000. – С. 369–389.
6. Можяева Г. Роль исторической информации в современном источниковедении [Електронний ресурс] / Г. Можяева // Гуманитарная информатика. – Вып. 1. – 2003. – С. 35–46. – Режим доступу: <http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/1/mojaeva.htm>.

7. Гофман И. Анализ фреймов: эссе об организации повседневного опыта / И. Гофман ; [пер. с англ. Р. Бумагина и др.]. – М. : Институт социологии РАН, 2003. – 752 с.
8. Шевченко О.І. Можлива модель джерельної бази до вивчення соціального статусу жінки в українському суспільстві доби непу / О.І. Шевченко // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Образи науки: Міжвузівський зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2000. – С. 197–203.
9. Кривоший О. «Спогади про участь жінок в громадянській війні та жіночому русі...» як джерело до вивчення історії Південної України 1918–1924 років / О. Кривоший // Музейний вісник. 2011. – № 11. – С. 173–176.
10. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 1. – Оп.6. – Спр. 1113.
11. ВКП(б) в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК : [у 2 ч.]. – К. : Державне видавництво політ. літератури УРСР, 1949. – Ч. 1 : 1898–1925 рр. / [ред. кол. : М.Б. Мітін та ін.; пер. з рос. вид. 1940 р.]. – Вид. 6-те, допов. – 1949. – 732 с.
12. Державний архів Донецької області. – Ф. р-6808. – Оп.1. – Спр. 27.
13. Державний архів Дніпропетровської області (далі – ДАДО). – Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 2269.
14. Державний архів Вінницької області. – Ф. р-847. – Оп.1. – Спр. 80.
15. Тринадцатый съезд РКП(б). Май 1924 года. Стенографический отчет. – М. : Госполитиздат, 1963. – 883 с.
16. Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів і конференцій 1918-1956 рр. / Ін-т іст. партії ЦК КПУ. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1958. – 703 с.
17. ДАДО. – Ф. 416. – Оп. 4. – Спр. 25.
18. ДАДО. – Ф. 11. – Оп.1. – Спр. 539.
19. Державний архів Миколаївської області. – Ф. р-161. – Оп. 1. – Спр. 606.
20. Державний архів Київської області (далі – ДАКО). – Ф. р-427. – Оп. 1. – Спр. 172.
21. Державний архів Харківської області (далі – ДАХО). – Ф. р-865. – Оп. 1. – Спр. 447.
22. ДАХО. – Ф. р-865. – Оп. 1. – Спр. 505.
23. Женский труд на Украине. Сб. ст. по женскому труду / под ред. М. Кустелян. – Полтава, 1926. – 89 с.
24. ДАКО. – Ф. р-427. – Оп. 1. – Спр. 172.
25. Колективізація і голод на Україні: 1929–1933. Збірник матеріалів і документів / АН України. Інститут історії України та ін. ; упоряд.: Г. М. Михайличенко, Є. П. Шаталіна ; відп. ред. С. В. Кульчицький. – К. : Наук. думка, 1992. – 736 с.

References

1. Gapova E. (2008) Revolution and gender contract, or can the Komsomol's woman refuse the Komsomol's man? *Neprykosnovenniy zapas (Emergency ration)*. Retrieved from <http://magazines.russ.ru/nz/2008/4/ga28.html> (in Russ.)
2. Svyatets Yu. (2012) The levels of science communicating and peculiarities of historical sources. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Istorii ta arkheolohiia (Dnipropetrovsk University Bulletin. History & Archeology series)*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduia_2012_2020_25. (in Ukr.)
3. Rozhneva Zh. (2003) On the peculiarities of information processes in Soviet society. *Humanytarnaya informatika (Humanitarian Informatics), 1, 47-51*. Retrieved from <http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/1/rojneva.htm>. (in Russ.)
4. Labur O. (2013) «Women's Liberation» in Soviet Ukraine in 1920/1930's: specific organization of sources. *Intelihentsiia i vlada (Intellectuals and the State Power)*. Odesa: Astroprynt, 28, 181-190.
5. Podgaetsky V. On the categories of «mass character» and «self-sufficiency» in source study (autodidactic thinking). *Problemy ystochnykovedeniya y ystoryohrafiy. Materyaly II Nauchnye chteniya pamiati akademyka Y.D. Kovalchenko (Problems of Source Studies and Historiography: Materials of II Scientific Readings in Memory of Academic I.D. Kovalchenko)*, Moscow: ROSSPEN, 369-389. (in Russ.)
6. Mozhaeva H. (2003) The role of historical information in contemporary source studies. *Humanytarnaya informatika (Humanitarian Informatics), 1, 35-46*. Retrieved from <http://huminf.tsu.ru/e-jurnal/magazine/1/mojaeva.htm>. (in Russ.)
7. Goffman E. (2003) Frame analysis: An essay on the organization of experience. (*Analyz freimov: esse ob orhanyatsyy povsednevnogo opyta: [per. s angl. R. Bumagina i dr. (trans. with eng. R. Bumagina and oth.)]*). Moscow: Institute of Sociology RAN. (in Russ.)
8. Shevchenko O. Possible source base model to study the social status of women in Ukrainian society of NEP. (*Istoriografichni ta dzhereloznavchi problemy istorii Ukrainy. Obrazy nauky: Mizhvuzivskyi zb. nauk. Prats. Historiographical problems of sources and history of Ukraine. Images of Science*). Dnepropetrovsk: Printed Dnepropetrovsk Univ, 197-203. (in Ukr.)
9. Kryvoshyi O. (2011) «Memories of the participation of women in the Civil War and the women's movement ...» as a source for studying the history of Southern Ukraine 1918-1924 years. *Muzeinyi visnyk (Museum Bulletin), 11, 173-176*. (in Ukr.)
10. Central State Archive of Public Organizations of Ukraine (*Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchyykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy*), f. 1, op.6, spr. 1113. (in Ukr.)
11. ВКП(б) в резолюциях и решениях, конференциях и пленумах ЦК: [у 2 ч.]. (1949) К. : Derzhavne vydavnytstvo polit. literatury URSR, 1 (1898-1925 rr.), [red. kol.: M.B. Mitin, O.M. Poskobyshev, P.M. Pospelov; per. z ros. vyd. 1940 r.], 6. (in Ukr.)

12. State archive of Donetsk region (*Derzhavnyi arkhiv Donetskoï oblasti*), f. r-68081, op. 1, spr. 27. (in Ukr.).
13. State archive of Dnipropetrovsk region (*Derzhavnyi arkhiv Dnipropetrovskoi oblasti*), f. P-1, op. 1, spr. 2269. (in Ukr.).
14. State archive of Vinnitsia region (*Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti*), f. r-847, op. 1, spr. 80. (in Ukr.).
15. Thirteenth Congress of the RCP (B.). May of 1924. Shorthand report (1963). (*Trynadtsatyi s'ezd RKP(b). Mai, 1924. Stenohrafycheskyi otchet*). M.: Gospolitizdat, 883. (in Russ.).
16. The Communist Party of Ukraine in the resolutions and decisions of congresses and conferences 1918-1956 years. (1958). (*Komunistychna partiya Ukrainy v rezoliutsiïakh i rishenniakh zizdiv i konferentsii 1918-1956 rr.*); Inst. of hist. of the Com. party (*Instytut istorii partii TsK KP Ukrainy*). Kyiv: State Political Literature Publishing House of USSR, 703 s. (in Ukr.).
17. State archive of Dnipropetrovsk region (*Derzhavnyi arkhiv Dnipropetrovskoi oblasti*), f. 416, op. 4, spr. 25. (in Ukr.).
18. State archive of Dnipropetrovsk region (*Derzhavnyi arkhiv Dnipropetrovskoi oblasti*), f. 11, op. 1, spr. 539. (in Ukr.).
19. State archive of Mykolayiv region (*Derzhavnyi arkhiv Mykolaivskoi oblasti*), f. r-161, op. 1, spr. 606. (in Ukr.).
20. State archive of Kyiv region (*Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti*), f. r-427, op. 1, spr. 172. (in Ukr.).
21. State Archives of Kharkiv region (*Derzhavnyi arkhiv Kharkivskoi oblasti*), f. r-865, op. 1, spr. 447. (in Ukr.).
22. State Archives of Kharkiv region (*Derzhavnyi arkhiv Kharkivskoi oblasti*), f. r-865, op. 1, spr. 505. (in Ukr.).
23. Women's labor in Ukraine (*Zhenskyi trud na ukraïnye*). (1926). In M. Kustelyan (Ed.). Poltava, 89. (in Russ.).
24. State archive of Kyiv region (*Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti*), f. r-427, op. 1, spr. 172. (in Ukr.).
25. Mickle G., Shatalina E. et al. (1992). The collectivization famine in Ukraine: 1929-1933. Collection of materials and documents. (*Kolektyvizatsiia i holod na Ukraïni 1929-1933 rr.: zbirnyk dokumentiv i materialiv*). In Kulchytskyi S. (Ed.), 736. (in Ukr.).

Abstract

Labour O. Predetermined targeting of primary sources of bolshevik «emancipation of women» in Ukraine (1925–1930).

Introduction. To better comprehend the way that the social development covered during the previous century, it was and still is crucial to consider the so-called «women's question», in particular in its Soviet version of implementation. In the last decade, the research has been consistently showing that the style the Soviet society had been managed in the 1920ties had a significant impact on selection and processing of information and established set development patterns. One of the most tightly managed directions was women's emancipation. Still, little is known about the shift and peculiarities of the emancipatory ideologeme in 1925-30 or its impact on quality and contents of primary sources.

Purpose. This research aims to identify the predetermined targeting of the primary sources of 1925-30 in the context of changes in the Soviet gender policy. It continues the author's previous forays in analysis of primary sources of the history of Bolshevik emancipation of women in Ukraine and zooms in on some of them. Selection of the historic period resulted from application in the research of the concept of information uniformity of sources introduced by V. Pidhayetskyi, H. Mozhayeva's concept of information movement with accumulation, selection, and processing of information in the source, as well as Goffman's frame analysis. Empirical comparison of repeated word groups, typical phrases and emphases made it possible to outline the predetermined targeting in the sources, bring out its intent and describe its components.

Results. Overall, the research shows the shift in the emancipatory ideologeme after the party congresses and conferences of 1924-25 and its impact over redesign of the information component of documents. It addresses separately the role of the victorious building of socialism in the USSR, proclaimed by Stalin on the 15th party congress, to justify the power's new victorious construct – «complete emancipation of woman». It proves that by choosing such an emancipatory construct, the power effectively limited the information potential of the sources and reduced it to calculation of achievements and numerical values. It considers two success criteria – women joining the party and planned involvement of women to socialist construction. It identifies the growth in numbers of prescriptive documents, involvement of a larger cohort of managerial structures to their creation, and formalism in computing the success indicators.

Originality. The information model of primary sources on Bolsheviks policy of women's emancipation in 1925-30 has been refined. The power's formal / informal information targeting has been made visible through analysis of public success indicators.

Conclusion. The research resulted in establishing that the primary sources' limited information potential depended on the situational changes in the Bolshevik emancipatory policy. A significant share of the potential was formalized and targeted to publicly validate the correctness of the direction the power had chosen. The research has proven necessity of further study of the information essence of primary sources of the period of «complete emancipation of woman», which manifested in the 1930ties.

Key words: primary source, predetermined targeting, information potential, «emancipation of woman», Soviet Ukraine.